Bağdat'ın seçimi ANKARA DEĞİL, TAHRAN

Türkiye'yi güney havzasında arama yapacak şirketler listesine almayan Bağdat yönetimi İran'a açık teklif yaptı. ABD de Şiilerin Basra ve çevresindeki petrol kuyularına yönelik saldırılarının biraz olsun azaltılabilmesi için teklife sıcak bakıyor. Tahran yönetimi ise bölgeden petrol çıkarma konusunda hevesli olsa da temkinli davranmaktan yana... Bağdat yönetiminin Türkiye'yi almadığı güney havzası için İran'a açık teklif yapması ise, Ankara'yı bölgede istemediğini açıkça ortaya koyuyor. Gözlemciler de, bu yaklaşımın Türkiye'ye açık mesaj olduğunu düşünüyor.

Mahmut GÜRER

ANKARA - Türkiye Petrolleri Anonim Ortaklığı'na (TPAO) güney havzasında petrol arama izni vermeyen Irak'ın, bu bölgede arama ve yatırım yapması için İran'a teklif götürdüğü öğrenildi. Tahran yönetiminin de teklife önem verdiği vurgulanıyor. Gözlemciler ise, Bağdat'ın söz konusu teklifi ile Türkiye'nin bölgede faaliyet dışı bırakılması konusunda bilinçli bir seçim yaptığını gösterdiğine dikkat çekiyorlar.

Edinilen bilgilere göre, geçen ay İran ve Irak arasında Sadr Grubu'ndan kaynaklanan güvenlik sıkıntılarına karşın enerji konusunda sıcak diyalog başlatıldı. Bu kapsamda Bağdat yönetimi İran'dan başta güney havzaları olmak üzere tüm petrol ve doğalgaz bölgelerinde yatırım ve arama yapma teklifinde bulundu. Teklifin taraflar arasında gerçekleştirilen üst düzey ziyaretler ile de pekiştirildiği öğrenildi.

Iraklı makamların bu ayın 2. haftasında yaptıkları açıklamalar da bunu açıkça ortaya koydu. Irak Milli Petrol Üretimi Şirketi Güney Petrolleri Şirketi Genel Müdürü **Cabbar El-Laibi** Bağdat'ta yaptığı açıklamada, Güney Petrolleri Şirketinin doğalgaz ve petrol alanında yabancı şirketlerin ve özellikle İranlı şirketlerin yatırımlarını çekmeye çalıştığını, bölgelerinde günlük 600 milyon metreküp doğalgazın üretim ve kullanım aşamasına geçmeden yandığını, çıkarılacak petrolün de bir o kadar fazla olduğunu ve Tahran'dan bölgeye yatırım beklediklerini belirtti. El-Laibi konuyla ilgili temasların yoğunlaştırıldığını da kaydetti.

Pars Sahası gibi

İran ise söz konusu yatırımı gerçekleştirmek konusunda hevesli olduğu kadar temkinli de... Tahran yönetimi Irak'taki ABD varlığının yatırımlar ve çıkarılacak petrolün satışı konusunda kendisine sıkıntı çıkarmasından çekiniyor. Tahran yönetiminin henüz Irak'ta herhangi bir enerji yatırımı bulunmuyor. Ancak taraflar arasında elektrik, petrol ve doğalgaz olmak üzere çok sayıda mutabakat imzalanmıştı. İran'ın da bu kapsamda yatırım gerçekleştirmek için Bağdat'tan, bedelsiz arama sahası istediği belirtiliyor. İran, Türkiye ile imzaladığı mutabakatta Pars Sahası'ndaki 3 bölgeyi ihalesiz olarak verme taahhütünde bulunmuştu.

Güney'in yapısı Şii

ABD ise İran'ın herhangi bir şekilde Irak'ta bulunmasına karşı çıkıyor. Ancak bölgenin tamamına yakınının Şii Araplardan oluşması ve İran'ın etkisinin ciddi biçimde hissedilmesi nedeniyle, İranlı şirketlerin bölgede yapacağı olası yatırımlara da en azından ülkedeki iç sıkıntılar sona erene kadar ABD'nin ses çıkarmayacağı kaydediliyor. Bağdat yönetiminin bu atılımının ardında da, bölgedeki Şii direnişin etkisinin az da olsa kırılmasının olduğu ifade ediliyor.

Irak petrolleri

Irak'ın ispatlanmış üretilebilir petrol rezervlerinin şu anda 115 milyar varil civarında olduğu tahmin ediliyor. Bu da dünya petrol rezervlerinin yaklaşık yüzde 10'un karşılık geliyor. Ancak, ispatlanmış rezervlerin dışında, Irak'ın henüz aranmamış petrol rezervlerinin de ciddi miktarda olduğu dile getiriliyor. ABD Enerji Bakanlığı tahminlerine göre, özellikle Batı Çölü'ndekiler başta olmak üzere, söz konusu potansiyel rezervler 200 milyar varilin üzerinde... Irak'ta en çok petrol ise şu anda TPAO'nun arama yapamayacağı güney bölgesinde yer alıyor. Buna göre Irak'ın güneyindeki, Kuzey Rumaila'da günde 800 bin, Güney Rumaila'da günde 500 bin, Batı Kurna'da günde 250 bin, Ez Zübeyr'de günde 240 bin, Misan/Buzurgan'da günde 100 bin, Mecnun Cebel Fauki ve Luhais'de günde 50'şer bin, Ebu Gureyb'te de günde 40 bin varil petrol üretimi gerçekleştiriliyor.

10 milyar varil

Irak'ın güneyindeki sahalarda 10 milyar varillerle ölçülen petrol bulunuyor. Çıkarılması olası petrol miktarının ise 70 milyar varil olduğu tahmin ediliyor. Güney sahasında şimdilik sadece İngiltere, Fransa, ABD ve Rusya şirketleri faaliyet gösteriyor. Ancak sürekli düzenlenen saldırılar nedeniyle üretim sık sık duruyor.

Türkiye'ye yönelik bilinçli seçim

Bölgede bulunan gözlemciler ise, Bağdat'ın Tahran yönetimine yaptığı teklifin bir nevi açık mesaj olduğu kanısında... Gözlemciler teklifin özellikle Türkiye'nin ardı ardına girişimde bulunmasına karşın, halen petrol arama vizesini alamaması ve Shell ve British Petrol gibi uluslararası enerji devlerinden yardım istediği bir döneme denk getirilmesinin de manidar olduğunu belirtiyorlar.

Basra yandı

Geçen yıl Irak'ta Şiilere yönelik düzenlenen operasyonların ardından Güney sahasının en önemli kenti olan Basra'da İran yanlısı Şiiler Irak Güney Petrol Şirketi tesislerini basarak ateşe vermişti. Yangında yaklaşık 10 bin varil petrol de yanmıştı. Geçtiğimiz günlerde ise İran ve Irak arasında ilginç bir petrol gerginliği yaşanmıştı. Irak Sınır İdari ve Mali Yolsuzlukla Mücadele Komitesi Başkanı, İran'ın sınırda 15 Irak petrol kuyusuna saldırdığı, çalışan Iraklıları uzaklaştırdığı ve kuyuları ele geçirdiğini iddia etmiş ve bunun ardından Irak Petrol Bakanı bu tür iddiaların asılsız olduğunu ilan etmişti. Daha sonra söz konusu kişilerin İran değil, direnişçi Şii milisler olduğu ortaya çıkmıştı. ■

Listede kimler yer alıyor

Irak Merkezi Hükümeti tarafından hazırlanan listede, Irak'tan kilometrelerce uzakta bulunan Güney Kore, Endonezya, Malezya'dan bile birer şirket yer aldı. Ancak komşu Türkiye'nin devlet şirketi TPAO'ya enerji konusunda imzalanmış bir mutabakat muhtırasına karşın petrol arama vizesi verilmedi. Türkiye ile Irak arasında 2007 yılında imzalanan mutabakatta, şirketin Irak'ta petrol ve doğalgaz araması yapması konusunda işbirliği öngörülüyordu. Irak'ın hazırladığı listedeki diğer ülkeler ve şirket sayıları ise şöyle sıralandı:

"ABD 7, Çin 5, Japonya 4, İngiltere 3, Rusya, İtalya ve Avusturya 2, Almanya, Fransa, Hollanda, İspanya, Norveç, Kanada, Hindistan ve Danimarka 1." ■